

Ενότητα: Ο Ιωάννης Καποδίστριας και το έργο του
Βιβλίο ΣΤ' Δημοτικού, Ιστορία του νεότερου και σύγχρονου κόσμου

Θεωρητικές
εκκινήσεις
και
πρακτικές εφαρμογές
Μελετώντας τα ίχνη της ιστορίας
Ενδεικτικό πλαίσιο δραστηριοτήτων

Δρ. Δήμητρα Καυκά
Σχολική Σύμβουλος 22^{ης} Περιφέρειας Δημοτικής
Εκπαίδευσης Αττικής

Θεωρητικές εκκινήσεις και επιστημονικές αφετηρίες

ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

- Η συγκεκριμένη διδακτική πρόταση στηρίζεται στο μεθοδολογικό "παράδειγμα" της σύγχρονης διδακτικής της ιστορίας για την ενεργό συμμετοχή του υποκειμένου της μάθησης, του μαθητή στη διαδικασία νοηματοδότησης του παρελθόντος.

ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΣΥΝΕΠΑΓΩΓΕΣ

Τρόπος αξιοποίησης του θεωρητικού πλαισίου της διδακτικής της ιστορίας στη διδακτική πράξη.

Με την ολοκλήρωση της ενότητας οι μαθητές θα κατέχουν:

1) Γνώση περιεχομένου [δηλωτική]

- Θα γνωρίζουν τα προβλήματα που αντιμετώπιζε το ελληνικό κράτος μετά την ελληνική επανάσταση, τις διαδικασίες και τα μέτρα που τέθηκαν σε προτεραιότητα για τη συγκρότησή του.

2) Γνώση ιστορικών μεθόδων [μεθοδολογική]

- Θα μπορούν να διακρίνουν τις πρωτογενείς από τις δευτερογενείς πηγές
- Θα μπορούν να εντοπίζουν το βασικό θέμα κάθε πηγής
- Θα έχουν μάθει να διακρίνουν την υποκειμενικότητα από την αντικειμενικότητα των πηγών
- Θα μπορούν να κατανοούν την πρόθεση κάθε ιστορικής πηγής.

3) Κατανόηση ιστορικών εννοιών [εννοιολογική γνώση]

- Θα έχουν κατανοήσει τις ιστορικές λέξεις-έννοιες του συγκεκριμένου μαθήματος

4) Προσδοκώμενες στάσεις και αντιλήψεις

Θα έχουν κατανοήσει τη σημασία της ιστορικής έρευνας για την εξασφάλιση της αντικειμενικής ιστορικής γνώσης

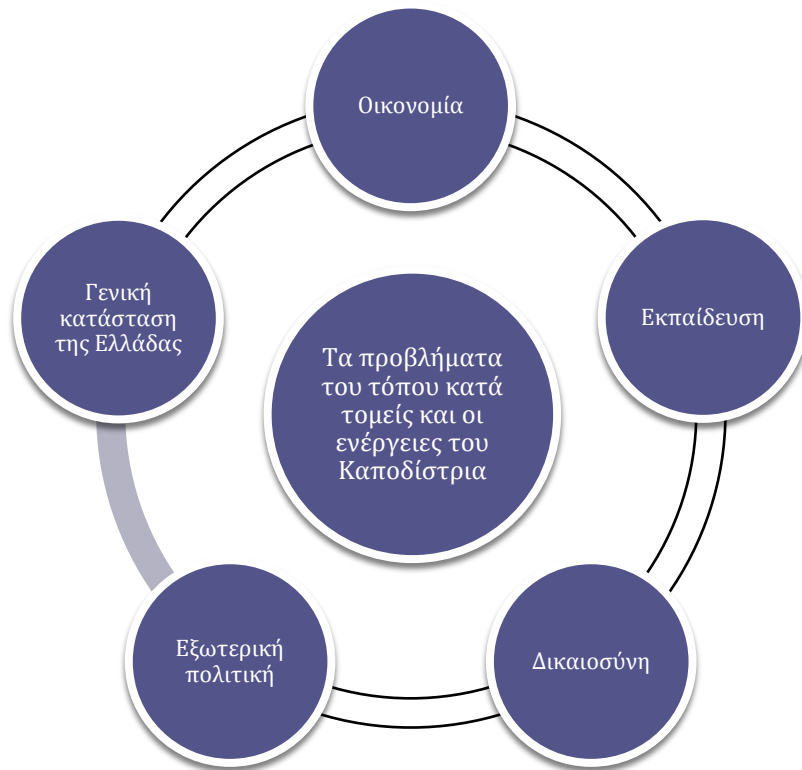
Ειδικότεροι στόχοι

- © A1. Να κατανοήσουν οι μαθητές την κατάσταση που βρισκόταν η Ελλάδα όταν ο Καποδίστριας ανέλαβε τον ρόλο του κυβερνήτη
- © A2. Να συνειδητοποιήσουν την ανάγκη παρεμβάσεων
- © A3. Να συσχετίζουν τη συγκεκριμένη κατάσταση με τη σύγχρονη εποχή και να αναδεικνύουν τις πραγματικότητες ↩

Ειδικότεροι στόχοι

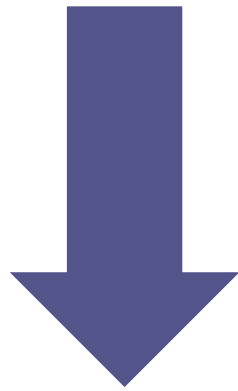
- © B.1 Να κατανοήσουν οι μαθητές:
 - τα μέτρα της οικονομικής του πολιτικής
- © B.2 Τη σημασία των μέτρων που έλαβε για την εκπαίδευση
- © B.3 Τη σημασία των μέτρων που έλαβε για την οργάνωση της δικαιοσύνης και τη διαμόρφωση μιας ευνοϊκής για τη χώρα, εξωτερικής πολιτικής.

Οι υποθέσεις [εργασία σε ομάδες, συζήτηση στην ολομέλεια]

- Με βάση τις πρότερες γνώσεις τους, οι μαθητές, σε επίπεδο ομάδας, κάνουν υποθέσεις για κάθε τομέα, δικαιολογούν την απάντησή τους και καταγράφουν τα συμπεράσματα στα οποία οδηγήθηκαν.

Οι υποθέσεις μας [εργασία σε ομάδες]

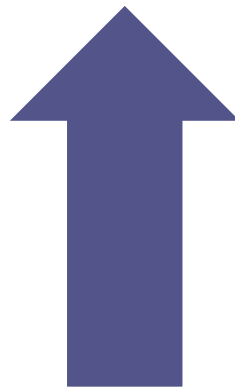

Η κατάσταση
της χώρας

**Το ιστορικό
ερώτημα:**

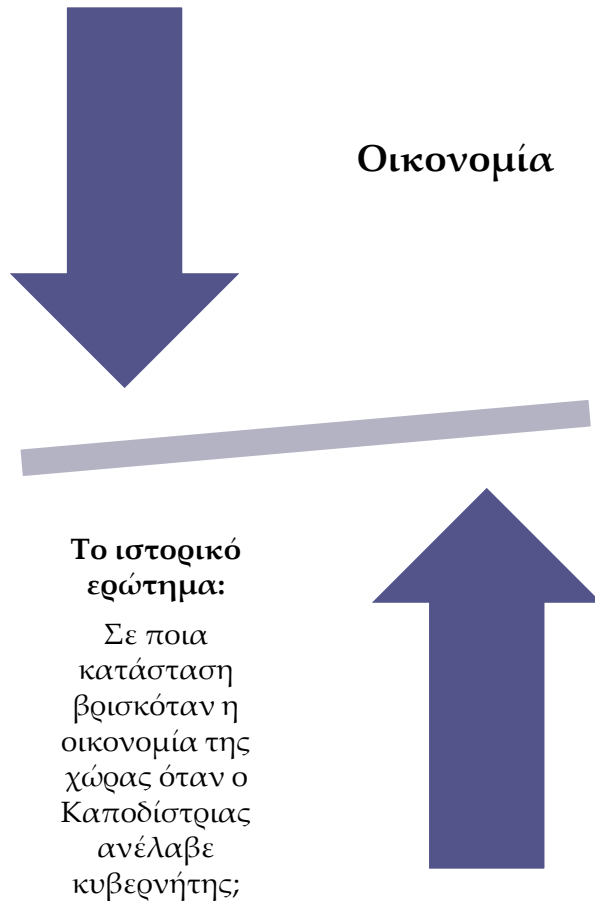
Ποια εικόνα
παρουσίαζε η
χώρα όταν ο
Καποδίστριας
ανέλαβε το ν
ρόλο του
κυβερνήτη;

Χρήσιμες λέξεις: Υποθέτω, νομίζω, πιστεύω,
θεωρώ..

.....ότι η χώρα βρισκόταν
.....διότι.....
.....
.....
.....

Οι υποθέσεις μας [εργασία σε ομάδες]

Χρήσιμες λέξεις: Υποθέτω, νομίζω, πιστεύω, θεωρώ..

.....στον τομέα της οικονομίας η χώρα αντιμετώπιζε πρόβλημα, διότι.....
.....
.....
.....

Οι υποθέσεις μας [εργασία σε ομάδες]

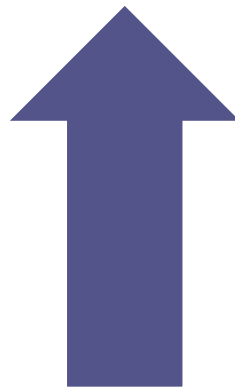

Εκπαίδευση

**Το ιστορικό
ερώτημα:**

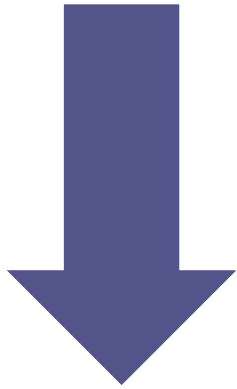
Σε ποια
κατάσταση
βρισκόταν η
Εκπαίδευση της
χώρας όταν ο
Καποδίστριας
ανέλαβε
κυβερνήτης;

Χρήσιμες λέξεις: Υποθέτω, νομίζω, πιστεύω, θεωρώ..

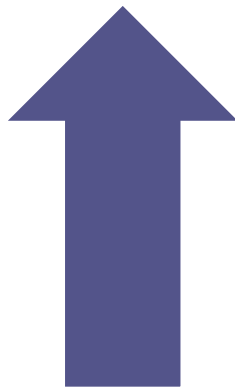
.....ο τομέας της
εκπαίδευσης
.....διότι.....
.....
.....
.....

Δικαιοσύνη

Το ιστορικό ερώτημα:

Με ποιο τρόπο γινόταν η απονομή της Δικαιοσύνης όταν ο Καποδίστριας ανέλαβε κυβερνήτης;

Χρήσιμες λέξεις: Υποθέτω, νομίζω, πιστεύω, θεωρώ..

.....

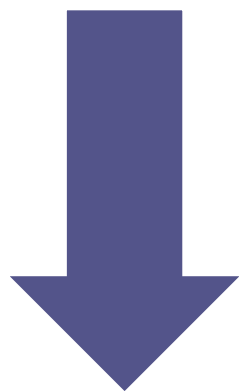
.....

.....

.....

.....

Οι υποθέσεις μας [εργασία σε ομάδες]

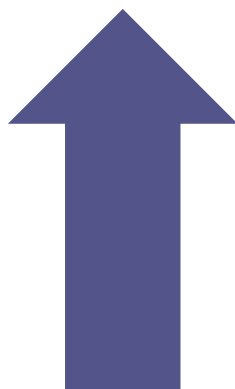

Εξωτερική
πολιτική

**Το ιστορικό
ερώτημα:**

Με δεδομένη
την κατάσταση
της χώρας, πώς
έπρεπε να
ενεργήσει ο
Καποδίστριας;

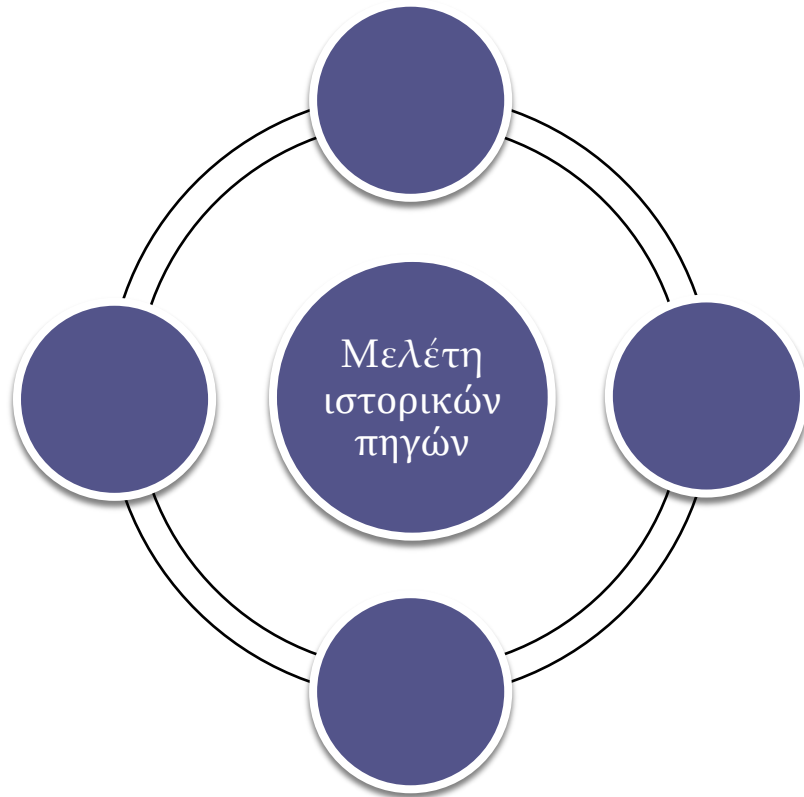

Χρήσιμες λέξεις: Νομίζω, πιστεύω, θεωρώ..

.....στον τομέα της εξωτερικής
πολιτικής, θα έπρεπε
.....διότι.....

.....
.....
.....

Οι επαληθεύσεις [εργασία σε ομάδες, συζήτηση στην ολομέλεια]

- Οι μαθητές, σε επίπεδο ομάδας, μελετούν πηγές για κάθε τομέα, καταγράφουν τα συμπεράσματα στα οποία οδηγήθηκαν και δικαιολογούν ή απορρίπτουν την αρχική τους υπόθεση

Οι επαληθεύσεις [εργασία σε ομάδες]

Η κατάσταση της
Ελλάδας, η εκλογή
(επιλογή) του
Καποδίστρια

Οι πηγές αφηγούνται

Οι πηγές αφηγούνται

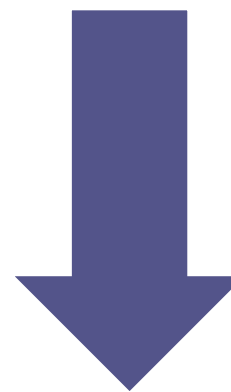
[11 Ιανουαρίου 1828 ο Καποδίστριας αποβιβάσθηκε στην Αίγινα.

Ο Γ. Τερτσέτης στα «Απόλογα για τον Καποδίστρια» περιγράφει συνομιλία του Κυβερνήτη με τον Γεωργάκη Μαυρομιχάλη]

«Είναι καιροί πού πρέπει να φορούμε όλοι ζώνη δερματένια και να τρώμε ακρίδες και μέλι άγριο. Είδα πολλά είς την ζωή μου, αλλά σαν το θέαμα όταν έφθασα εδώ εις την Αίγινα δεν είδα τί παρόμοιο ποτέ, και άλλος να μην το ιδή... «Ζήτω ο κυβερνήτης ο σωτήρας μας, ο ελευθερωτής μας!» εφώναζαν γυναίκες αναμαλλιαρές, άνδρες με λαβωματιές πολέμου, ορφανά κατεβασμένα από τις σπηλιές. Μαυροφορεμένες γυναίκες, γέροντες μου εζητούσαν να αναστήσω τους πεθαμένους τους, μανάδες μου έδειχναν εις το βυζί τα παιδιά τους και μου έλεγαν να τα ζήσω και ότι δεν τους απέμειναν παρά εκείνα κι εγώ και με δίκαιο μου εζητούσαν όλα αυτά, διότι εγώ ήλθα και σεις με προσκαλέσατε να οικοδομήσω, να θεμελιώσω κυβέρνησιν και κυβέρνησις και ως πρέπει ζει, ευτυχεί τους ζωντανούς, ανασταίνει και αποθαμένους διατί διορθώνει την ζημία του θανάτου και της αδικίας. Δεν ζει ο άνθρωπος, ζει το έργο του, καρποφορεί, αν ο διοικητής είναι δίκαιος, αν το κράτος έχη συνείδησι, ευσπλαχνία, μέτρα σοφίας».

.....

•

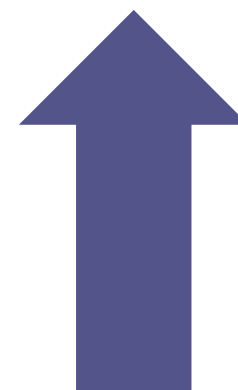

Οι πηγές φανερώνουν

Σύμφωνα με τις πηγές συμπεραίνω ότι.....

Επειδή.....

Συνθέσεις

Μελετώ την πηγή

Ανατρέχω στο σχολικό εγχειρίδιο και το διαδίκτυο. Εντοπίζω και άλλες πηγές

Συνθέτω τις πληροφορίες

Παρουσιάζω

Αξιοποιώ το οργανόγραμμα, το πρόγραμμα Inspiration και Cmap tools

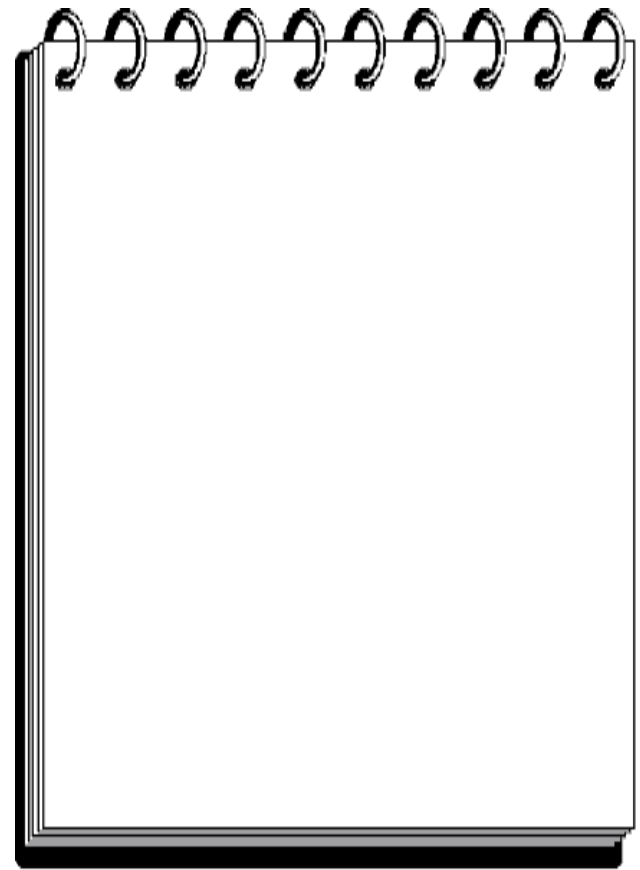
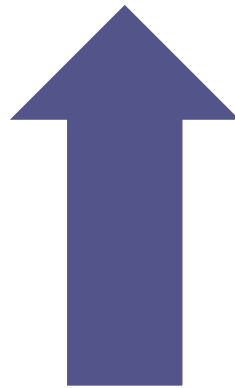
Σύνθεση γραπτής εργασίας

Η κατάσταση της
χώρας

**Το ιστορικό
ερώτημα:**
Ποια εικόνα
παρουσίαζε η
χώρα όταν ο
Καποδίστριας
ανέλαβε
κυβερνήτης;

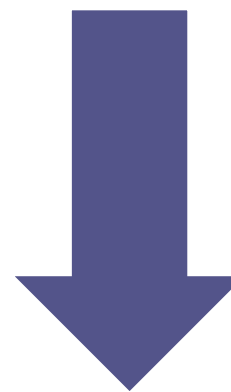
Οι επαληθεύσεις [εργασία σε ομάδες]

- Οικονομία

Οι πηγές
αφηγούνται

«[...] οι εκκλήσεις του Καποδίστρια προς τους Έλληνες της Ευρώπης να συνεισφέρουν οικονομικά είχαν απογοητευτική ανταπόκριση[...] Όταν έφτασε στην Ελλάδα δεν βρήκε να υπάρχει κανένα άξιο λόγου έσοδο...»

Dakin D., (1989), *Ο Αγώνας των Ελλήνων για την Ανεξαρτησία 1821-1833*, μτφρ. Ρ. Πατρικίου-Σταυρίδη, Αθήνα: Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης

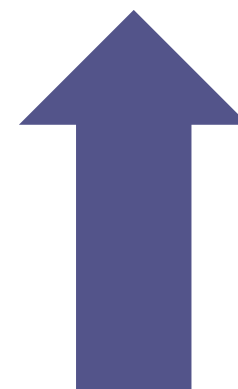

Οι πηγές φανερώνουν

Σύμφωνα με τις πηγές συμπεραίνω ότι.....

 Επειδή.....

Συνθέσεις

Μελετώ την πηγή

Ανατρέχω στο σχολικό εγχειρίδιο και το διαδίκτυο. Εντοπίζω και άλλες πηγές

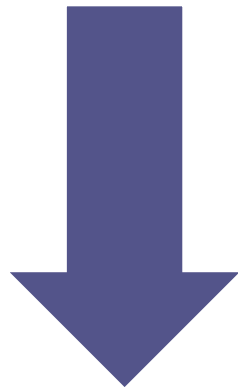
Συνθέτω τις πληροφορίες

Παρουσιάζω

Αξιοποιώ το οργανόγραμμα, το πρόγραμμα Inspiration και Cmap tools

Σύνθεση γραπτής εργασίας

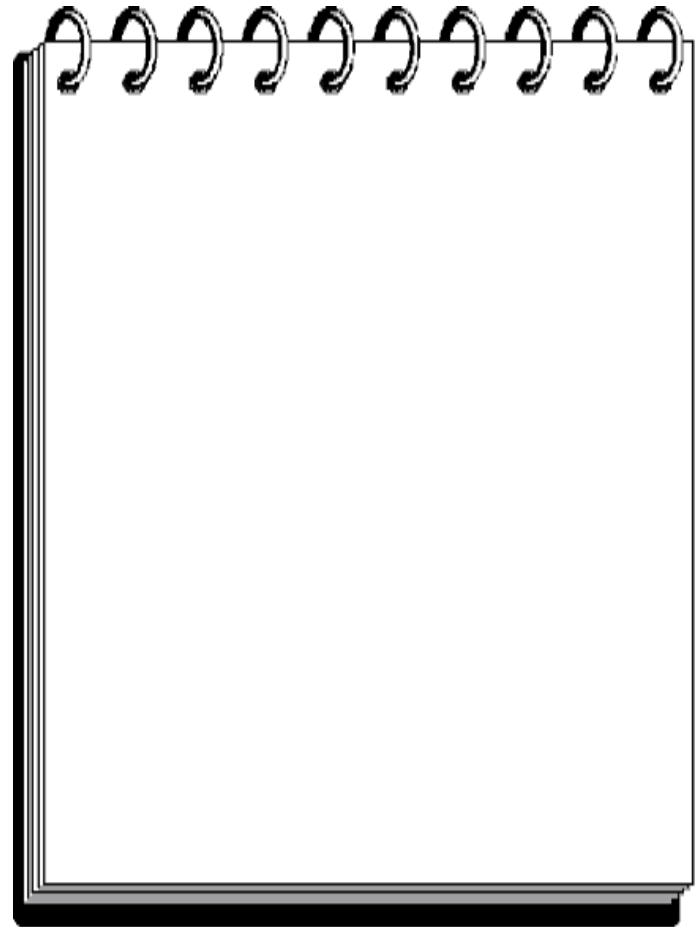
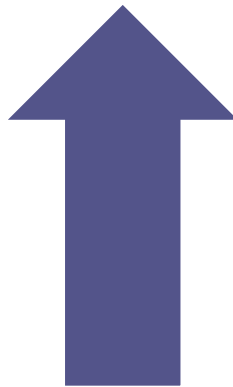

Οικονομία

**Το ιστορικό
ερώτημα:**

Σε ποια
κατάσταση
βρισκόταν η
οικονομία της
χώρας όταν ο
Καποδίστριας
ανέλαβε
κυβερνήτης;

Οι επαληθεύσεις [εργασία σε ομάδες]

- Εκπαίδευση

Οι πηγές αφηγούνται

«Η δημόσια εκπαίδευση δεν είναι δυνατό να λειτουργήσει τόσο γρήγορα όσο οι ανάγκες το απαιτούν και εμείς το επιθυμούμε. Για τα σχολεία χρειάζονται κτίρια. [...]».

Απόσπασμα από επιστολή του Καποδίστρια προς τον Αδαμάντιο Κοραή (1829)

Οι πηγές αφηγούνται

[.....Με την άφιξη του Καποδίστρια, το 1828, οι πρώτες ιδέες για την εξασφάλιση στέγης και παροχής παιδείας σε παιδιά μπαίνουν σε εφαρμογή. Ο Πόρος, Η Αίγινα και το Ναύπλιο θα αποτελέσουν τόπους φιλοξενίας των ορφανών και ταλαιπωρημένων παιδιών. Στην κρατική πρόνοια για το παιδί, που έχει αρχίσει να εφαρμόζεται κάτω από αντίξοες συνθήκες, τα κτήρια των μονών θα δώσουν μια πρόχειρη λύση στο στεγαστικό πρόβλημα.

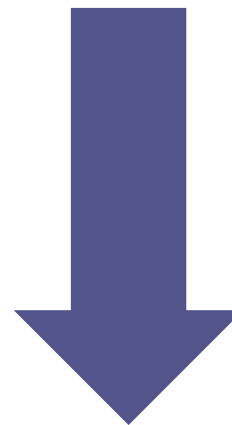
Έτσι, το πρώτο προσωρινό Ορφανοτροφείο συστάθηκε και λειτούργησε στον Πόρο, σε πρόχειρες καλύβες που στήθηκαν στο προαύλιο της εκεί μονής (Καλλιγά, 1990: 59). Η πολιτεία επιχορηγούσε το μοναστήρι για τη λειτουργία του ορφανοτροφείου με 300 γρόσια το μήνα (Ληξουριώτης, 1986: 61&140). Από έκθεση του Ορφανοτροφείου Αίγινας, το 1833, πληροφορούμαστε ότι τα παιδιά που φιλοξενήθηκαν στον Πόρο αποτέλεσαν, σύμφωνα με τις πηγές την «πρώτη ζύμη των υποτρόφων» της Αίγινας. Πρόκειται, συνεχίζει η πηγή για «τα λεγόμενα ψυχοπαίδια, μειράκια δηλ., ακολουθούντα έκαστον έκαστω στρατιώτη υπηρετούντα αυτοίς και συμπράττοντα τας μεγαλυτέρας αταξίας» (Γ.Α.Κ., Θ. 170, Φ.13, Έκθεσις του εν Αιγίνοις Ορφανοτροφείου)].

[Στον Πόρο, το Ορφανοτροφείο φιλοξένησε διακόσια περίπου μικρά παιδιά, που διδάσκονταν μαθήματα του αλληλοδιδασκτικού από τον Γεώργιο Κλεόβουλο.

Στην ίδια κατεύθυνση, κινήθηκε και η προσπάθεια για τη σύσταση δύο ακόμη ορφανοτροφείων, πτωχοκομείων. Το ένα συστάθηκε και λειτούργησε στο Ναύπλιο. Σ' αυτό «συνηθροίζοντο οι από της επαρχίας της Πελοποννησου και της άλλης επικρατείας ορφανοί και πτωχοί παίδες, διδασκόμενοι δια της αλληλοδιδασκτικής μεθόδου τα πρώτα γράμματα». Το άλλο συστάθηκε στην Αίγινα σε Μετόχιο Μοναστηρίου, στο οποίο και «κατετάχθησαν τα από της Αιγυπτιακής αιχμαλωσίας ελευθερωθέντα παρά της φιλανθρώπου Γαλλικής αυλής εκατόν περίπου τον αριθμόν μειράκια, εκ διαφόρων μερών της Ελλάδος» (Γ.Α.Κ., Θ. 170, Φ.13, Έκθεσις του εν Αιγίνοις Ορφανοτροφείου, απ' αρχής αυτού μέχρι τη σημεριν)].

Οι πηγές αφηγούνται

- *«Ο κ. Καλλέργης θέλει σας δώσει την ενδυμασίαν των διαπιστευμένων εις υμάς παιδίων, τουτέστι μίαν φουστανέλαν, δύο υποκάμισα, δύο βρακία, εν ζευγάριον παπουκίων, έν φέσιον, μίαν καπόταν, και μίαν ζώνην. Πριν τα ενδύσετε πρέπει να κουρευθώσι και να πλυθώσι καλώς (...). Η υπηρέτρια θέλει τα πλύνει. Τας καπότας των να αερίζωσι καθ' εκάστην μόνα των, και έπειτα να τας κρεμάσωσι εις καρφίον, δείχνον τον τόπον εκάστου. Αι κλίναι των να είναι από άχυρον ή φύλλα ξηρά ικανώς, το προσκεφάλαιον μία πέτρα, και σκέπασμα η καπότα. Τα πρώτα κουρέλια των, αφού πλυθώσι, να φυλαχθώσι καλώς κατά μέρος εις δέμα φέρον τον αριθμόν και το όνομα εκάστου παιδίου (Δημαράς, 1986:19).*
- Τα δεδομένα της έρευνας μας αποκαλύπτουν σημαντικά στοιχεία για τη φυσική κατάσταση των παιδιών που φιλοξενήθηκαν στο μετόχιο της μονής, στην Αίγινα. Από έκθεση που υπογράφει η επιτροπή του Ορφανοτροφείου, πληροφορούμαστε ότι πολλά παιδιά προερχόμενα από την Αίγυπτο, «έφερον μεθ' εαυτόν εις το κατάστημα και άλλα πάθη κολλητικά, και το χειριστον πάντων την ενδημούσαν εις Αίγυπτον οφθαλμίαν, από την οποίαν εβλάφθησαν πολλοί, και ετυφλώθησαν διόλου περί τους τεσσαράκοντα των οποίων τινές απέθανον, οι δε λοιποί διωρίσθησαν εις διάφορα Μοναστήρια της επικρατείας δια να τρέφονται και να περιθάλπωνται» (Γ.Α.Κ.,Θ.170,Φ.13, Έκθεσις του εν Αιγίνοις Ορφανοτροφείου, απ' αρχής αυτού μέχρι τη σήμερον).

Οι πηγές φανερώνουν

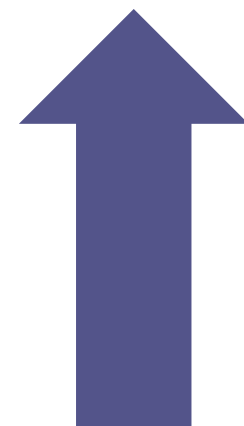

Σύμφωνα με τις πηγές συμπεραίνω ότι.....

.....

Επειδή.....

.....

Συνθέσεις

Μελετώ την πηγή

Ανατρέχω στο σχολικό εγχειρίδιο και το διαδίκτυο. Εντοπίζω και άλλες πηγές

Συνθέτω τις πληροφορίες

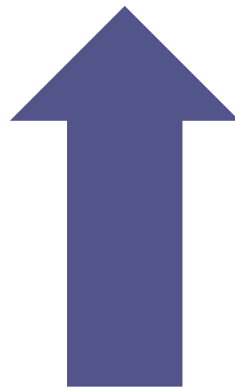
Παρουσιάζω

Αξιοποιώ το οργανόγραμμα, το πρόγραμμα Inspiration και Cmap tools

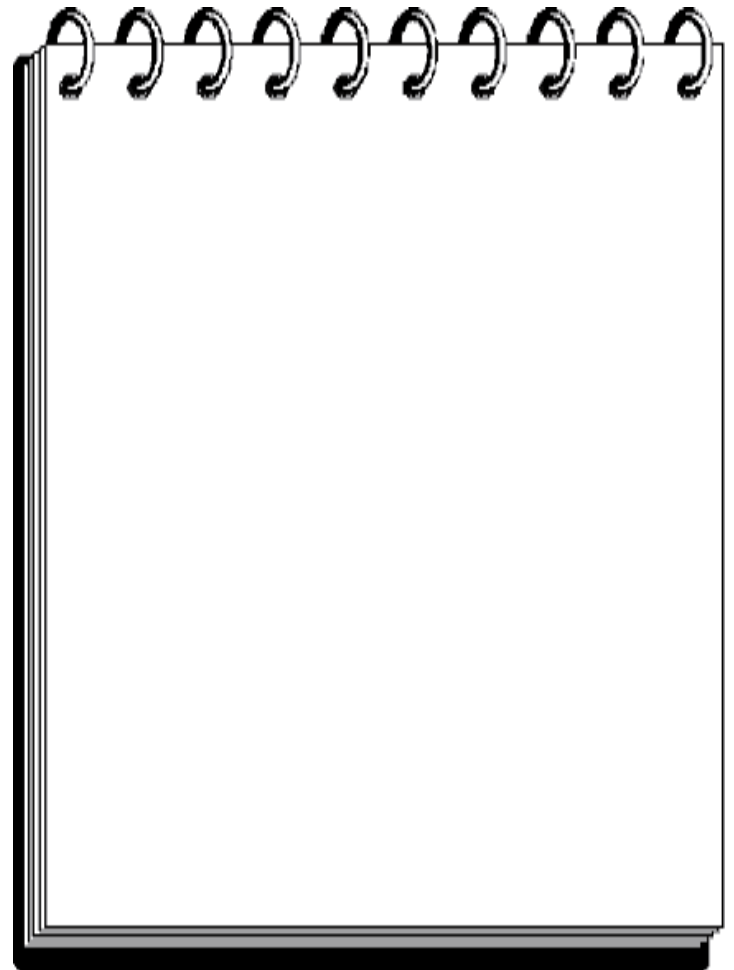
Σύνθεση γραπτής εργασίας

Εκπαίδευση

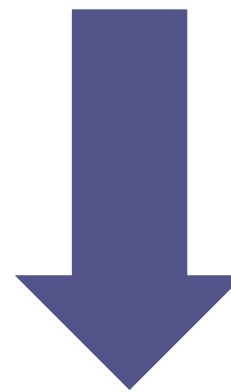
**Το ιστορικό
ερώτημα:**
Σε ποια
κατάσταση
βρισκόταν η
Εκπαίδευση της
χώρας όταν ο
Καποδίστριας
ανέλαβε
κυβερνήτης;

Οι επαληθεύσεις [εργασία σε ομάδες]

- Δικαιοσύνη
- Οι πηγές αφηγούνται
- *“Ο Γιάννης Τζοβάννης Κοσμίτης εγκάλεσεν ενώπιον του παύσαντος Πρωτοκλήτου Δικαστηρίου Λακωνίας τον Κωνσταντίνον Χρήστου Μίλλια, Αναγνώστην Ζουμάραν, Γιαννού Μίχαιναν, Αναγνώστενα Ζουμαρού και Χρήστεναν Μίλλια Κασμίτας, ως ραβδίσαντας αυτόν και την σύζυγόν του Αικατερίνην, τόσον δυνατά, ώστε εκ του δαρμού τούτου επροξενήθη θάνατος εις αυτήν...”)*

(Γ.Ε.Ε., Παράρτημα, φ. 66, 16 Αυγούστου 1830, σ. 271. Περιπτώσεις κλητεύσεως: α) Θάνατος από ραβδισμό (Γ.Ε.Ε. φ. 6, 24 Ιανουαρίου 1831, σ. 50)

Οι πηγές φανερώνουν

Σύμφωνα με τις πηγές συμπεραίνω ότι.....

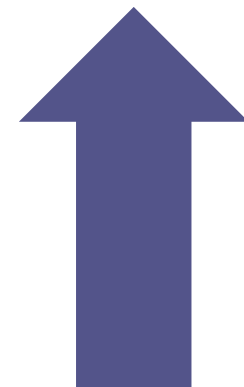
.....

Επειδή.....

.....

.....

.....

Συνθέσεις

Μελετώ την πηγή

Ανατρέχω στο σχολικό εγχειρίδιο και το διαδίκτυο. Εντοπίζω και άλλες πηγές

Συνθέτω τις πληροφορίες

Παρουσιάζω

Αξιοποιώ το οργανόγραμμα, το πρόγραμμα Inspiration και Cmap tools

Οι επαληθεύσεις [εργασία σε ομάδες]

- Εξωτερική πολιτική

Το Πρωτόκολλο του Λονδίνου της 3ης Φεβρουαρίου
1830

«εμίσουν οι Άγγλοι τον Κυβερνήτην ουχί νομίζοντες
φρονούντα τα των Ρώσων, αλλ' ως επιδιώκοντα την
εντελή ανεξαρτησίαν της χώρας και την επέκτασιν
των ορίων».

Ν. Δραγούμης
Ιστορικές Αναμνήσεις

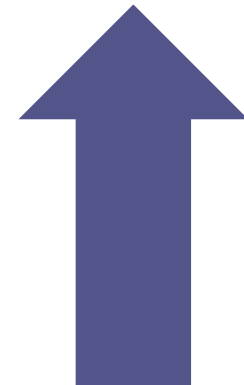
Οι πηγές φανερώνουν

Σύμφωνα με τις πηγές συμπεραίνω

ότι.....

Επειδή.....

Συνθέσεις

Μελετώ την πηγή

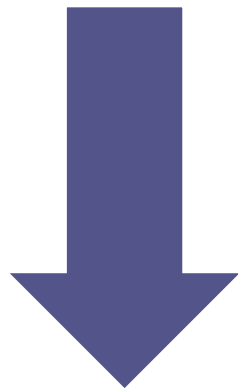
Ανατρέχω στο σχολικό εγχειρίδιο και το διαδίκτυο. Εντοπίζω και άλλες πηγές

Συνθέτω τις πληροφορίες

Παρουσιάζω

Αξιοποιώ το οργανόγραμμα, το πρόγραμμα Inspiration και Cmap tools

Σύνθεση γραπτής εργασίας

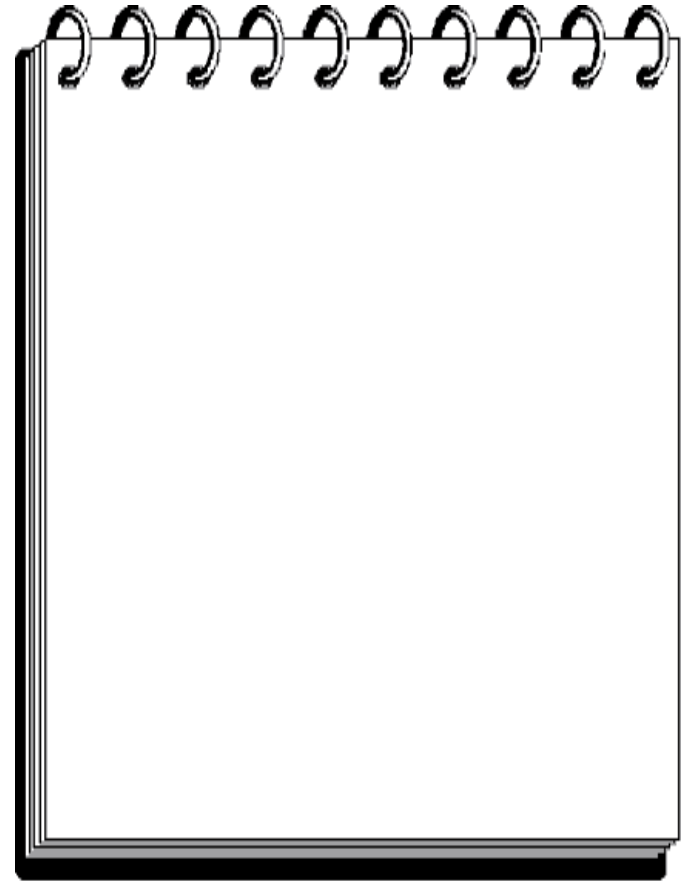
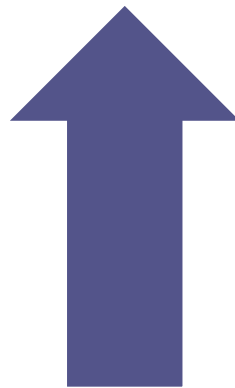

Εξωτερική
πολιτική

**Το ιστορικό
ερώτημα:**

Με δεδομένη
την κατάσταση
της χώρας, πώς
έπρεπε να
ενεργήσει ο
Καποδίστριας;

Αξιολόγηση των μαθήσεων

- ➤ **Δείκτης 1. Κατανόηση-ερμηνεία του ερευνητικού πεδίου και του μεθοδολογικού κανόνα**
- **Ερωτήματα**
- Οι μαθητές κατανοούν τους στόχους; Χαράσσουν τα όρια της ερευνητικής δραστηριότητας; Μπορούν να τα περιγράψουν με βάση το φάκελο των εργασιών τους; Αιτιολογούν τους χώρους που επιλέγουν για τη συλλογή των πληροφοριών τους;

Αξιολόγηση των μαθήσεων

- ➤ **Δείκτης 2. Αξιοποίηση των γνωστικών αντικειμένων**
- Ο φάκελος του μαθητή αναδεικνύει τις συναρθρώσεις των πληροφοριών των διαφόρων γνωστικών αντικειμένων, σε κάθε ζήτημα που είναι ανοικτό σε περισσότερα γνωστικά αντικείμενα.
- **Ερωτήματα**
- Αντιλαμβάνονται οι μαθητές τη σημασία της συνεισφοράς των γνωστικών αντικειμένων; Μπορούν να επιλέγουν τις κατάλληλες πληροφορίες για το υπό μελέτη θέμα; Μπορούν να διακρίνουν τις επιστημονικές γνώσεις που υπονοούνται στη σύνθεση που παρουσιάζουν;

Αξιολόγηση των μαθήσεων

- ➤ **Δείκτης 3. Μελέτη πηγών, συνεργασίες που αναδείχθηκαν**
- Ο εκπαιδευτικός αξιολογεί τις πηγές που ερευνήθηκαν, τον τρόπο επιλογής και οργάνωσης των πληροφοριών.
- **Ερωτήματα**
- Με βάση την ερευνητική εργασία μπορούν οι μαθητές να σταχυολογούν τις πληροφορίες που απαιτεί το υπό μελέτη θέμα; Μπορούν να οργανώνουν τις πληροφορίες και να τις ενσωματώνουν στο γενικότερο πλαίσιο;

Αξιολόγηση των μαθήσεων

- ➤ **Δείκτης 4. Κριτικός αναστοχασμός-παρουσίαση της ερευνητικής δραστηριότητας**
- Στο πλαίσιο μιας συζήτησης ο εκπαιδευτικός αξιολογεί τη θέση και το ρόλο του μαθητή στην ερευνητική δραστηριότητα και βεβαιώνεται ότι ο μαθητής αναγνωρίζει τον τρόπο οικοδόμησης της νέας γνώσης μέσα από την περιγραφή, την ερμηνεία και την επιχειρηματολογία του.
- **Ερωτήματα**
- Μπορούν οι μαθητές να περιγράψουν τη μεθοδολογία που ακολούθησαν; Να αιτιολογούν τις ενέργειές τους και τις πηγές που αξιοποίησαν; Μπορούν να κρίνουν τα αποτελέσματα των ενεργειών τους;

Αξιολόγηση των μαθήσεων

- Η αξιολόγηση των ιστορικών μαθήσεων θα πρέπει να διατηρεί μία σφαιρική αξιολογική διάσταση προκειμένου να οδηγεί σε ασφαλή συμπεράσματα και να παρέχει μια γενικότερη εποπτεία του διαδικαστικού μαθησιακού πλαισίου.